

Міністерство внутрішніх справ України
Львівський державний університет внутрішніх справ
Центр післядипломної освіти, дистанційного та заочного навчання

Кафедра адміністративного права та адміністративного процесу

КЕЙС
заняття на тему
«Робота дільничного офіцера поліції щодо захисту прав та
законних інтересів дітей»

Підвищення кваліфікації
поліцейських – дільничні офіцери поліції

Інформація про викладача:
д.ю.н., доцент ХИТРА
Олександра Леонтіївна
0969521793

Львів -2021

Тема
«Робота дільничного офіцера поліції щодо захисту прав та законних інтересів дітей»

Годин на тему – 2 год. лекційне заняття
2 год. практичного заняття

Навчальна мета: удосконалення поняттєво-категоріального апарату з відповідної теми та систематизованих стійких знань слухачів, поглиблення теоретичних знань (уявлень) стосовно роботи дільничного офіцера поліції щодо захисту прав та законних інтересів дітей.

Міжтематичні зв'язки: профілактична робота дільничного офіцера поліції, попередження насильства в сім'ї, взаємодія дільничного офіцера поліції з громадськими формуваннями та підрозділами Національної поліції.

План лекції

1. Порядок реагування дільничним офіцером поліції при отриманні повідомлення про факт вчинення домашнього насильства
2. Заходи особистої безпеки під час виклику на повідомлення про вчинення домашнього насильства.
3. Проведення опитування та допиту дитини, застосування методики «зелена кімната».

1. Порядок реагування дільничним офіцером поліції при отриманні повідомлення про факт вчинення домашнього насильства

1. По прибуттю на місце виклику поінформувати про це чергового та відмітити цей факт у планшеті.

2. По прибуттю на місце події двері в помешкання відчинили та запросили поліцейських.

2.1. Встановлюють, чи підпадає ситуація, що склалася під кваліфікацію домашнього насильства чи є її учасником дитина (свідком, потерпілим) та інформує про це диспетчера (оперативного чергового);

2.2. У випадку підтвердження факту домашнього насильства:

- дотримуючись заходів особистої безпеки, вживає заходів, передбачені законодавством, щодо негайного припинення правопорушення;
- з'ясовує стан здоров'я учасників конфлікту, за необхідності викликає швидку медичну допомогу та надає домедичну допомогу потерпілим;
- встановлює суб'єктів конфлікту, присутність при ньому дітей та чи є вони його учасниками;

- з'ясовує ступінь ризиків, оглядають приміщення де відбувся конфлікт, за його результатами, у разі необхідності повідомляють диспетчеру (оперативному черговому) для координації дій мобільної групи чи направлення підкріплення;

- складає всі передбачені законодавством матеріали для первинного фіксування правопорушення, опитують осіб які могли бути свідками події;

- якщо конфлікт є «малозначимим» (без наслідків, раніше за даною адресою викликів не було, учасники конфлікту не перебувають на профілактичному обліку тощо) діє за інструкціями диспетчера (оперативного чергового) щодо необхідності подальших дій.

- якщо вбачається склад злочину - залишається на місці події до прибуття «мобільної групи» або слідчо-оперативної групи;

- всі складені матеріали передають старшому «мобільної групи» або слідчо-оперативної групи та у разі необхідності надає необхідну допомогу, зокрема щодо доставляння потерпілої особи (з дитиною чи без) до установ соціальної реабілітації потерпілих осіб від домашнього насильства.

3. По прибуттю на місце події двері в помешкання не відчинили.

3.1. Повідомляє про даний факт диспетчеру (оперативному черговому) для координації дій «мобільної групи»;

3.2. У разі отримання достовірних відомостей про вчинення у приміщенні злочину, що загрожує життю осіб, які знаходяться у середині, діє відповідно до ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію» з подальшим інформуванням диспетчера (оперативного чергового);

3.3. Встановлює особу, яка викликала працівників поліції та свідків і очевидців події;

3.4. Інформує диспетчера (оперативного чергового) про всі зміни в ситуації;

3.5. У разі необхідності складає всі передбачені законодавством матеріали для первинного фіксування правопорушення, опитують осіб які могли бути свідками події;

3.6. Якщо вбачається склад злочину - залишаються на місці події до прибуття «мобільної групи» або слідчо-оперативної групи у разі її направлення;

3.7. Всі складені матеріали передає старшому «мобільної групи» та у разі необхідності надають необхідну допомогу.

4. По прибуттю на місце події двері в помешкання відчинили, але не впускають.

4.1. Дотримуючись заходів особистої безпеки, вживає заходів щодо налагодження мовного контакту з особою, яка відчинила двері помешкання.

4.2. Повідомляють особі про обставини виїзду дільничного офіцера поліції за його адресою.

4.3. З'ясовує обставини «можливої» події.

4.4. При отриманні відмови у дозволі зайти до приміщення переконує особу про необхідність оглянути помешкання для підтвердження або спростування факту вчинення домашнього насильства.

4.5. У разі повторної відмови, повідомляє особу про наявність законних підстав зайти до помешкання (пп. 7, п. 1, ст. 31, пп. 3 п. 1 ст. 38 Закону України «Про Національну поліцію»).

Виїзд дільничного офіцера поліції на повідомлення про скоєння домашнього насильства

1. Першочергові заходи реагування на факт вчинення домашнього насильства.

1.1 Дільничний офіцер поліції при отриманні від диспетчера (оперативного чергового) інформації про правопорушення пов'язане із домашнім насильством, у тому числі стосовно дітей або за їх участі по прибуває на місце події:

- дотримуючись заходів особистої безпеки, у разі необхідності вживає заходів, передбачені законодавством, щодо негайного припинення правопорушення;

- установлює суб'єктів конфлікту (правопорушник, потерпілий) та за необхідності розводять конфліктуючих по різних кімнатах;

- заспокоює учасників конфлікту та повторно з'ясовує стан здоров'я (за необхідності надають домедичну допомогу та/або викликають швидку медичну допомогу), уточнює обставини вчинення правопорушення.

2. Документування факту вчинення домашнього насильства та заходи реагування.

2.1. Якщо дільничним офіцером поліції встановлено, що відносно потерпілої особи вчинено домашнє насильство (не кримінального характеру), тобто діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь:

- роз'яснює особі порядок розгляду її звернення;

- приймає заяву;

- інформує потерпілу особу про загальні служби підтримки постраждалих осіб до яких належать заклади, які, у тому числі, надають допомогу постраждалим особам (див. п. 4 ст. 6 Закону), їх адреси, телефони, графіки роботи;

- якщо потерпіла особа виявила бажання щодо негайного звернення до таких служб або центрів (с дитиною чи окремо), викликає «мобільну групу» або екіпаж патрульної поліції або сам доставляє її до вказаних установ. У разі

відсутності на місці події екіпажу, поліцейський інформує диспетчера (оперативного чергового) про таку необхідність;

- документує факт правопорушення (опитує учасників конфлікту та свідків);

- проводить оцінку ризиків;

- в залежності від проведеної оцінки ризиків та за наявності підстав виносить кривднику терміновий заборонний припис;

- реєструє в відділі поліції матеріал в установленому порядку;

- вживає заходи відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статті»;

- за наявності підстав складає відносно кривдника адміністративний протокол за статтею 173-2 КУпАП;

- доставляє особу (при необхідності), яка вчинила домашнє насильство, до суду для розгляду справи про адміністративне правопорушення.

У подальшому здійснює контроль та профілактичні заходи за місцем проживання кривдника.

2.2. Прибувши на місце події вчинення домашнього насильства дільничний офіцер поліції:

- діє відповідно до вказівок старшого «мобільної групи»;

- забезпечує повне та всебічне вивчення інформації, збір необхідних матеріалів:

- з урахуванням ситуації, що склалася діє відповідно до пункту 2.1. цього алгоритму;

- опитує можливих свідків конфлікту (присутніх, сусідів тощо) з метою з'ясування обставин події для підтвердження або спростування факту вчинення домашнього насильства, або встановленню ознак кримінального правопорушення та здійснюють інші заходи з цією метою;

- за нагальної потреби у присутності соціального працівника або одного з батьків (не кривдника) проводить або залучає працівника ювенальної превенції для опитування дитини на предмет обставини події, при цьому використовуючи всі заходи та дії з метою не нанесення психологічної травми, тощо;

- за наявності ознак кримінального правопорушення інформує диспетчера (оперативного чергового) та викликає слідчо – оперативну групу;

- у разі присутності СОГ та необхідності, слідчий приймає рішення щодо виклику на місце події експерта-криміналіста, вирішує питання щодо внесення відомостей по факту події до ЄРДР та видачі направлення потерпілому на проходження судово-медичного обстеження та роз'яснення порядок його проходження;

- у разі встановлення потреби термінового вилучення дитини із сім'ї, де батьки чи особи, що їх замінюють, жорстоко поведуться з нею, негайно

інформується служба у справах дітей для негайного прибуття на місце події відповідного працівника;

- у разі необхідності, з метою оперативного реагування на жорстоке поводження з дитиною, дільничний офіцер поліції через диспетчера (оперативного чергового) викликає представника ювенальної превенції до місця події та надає йому повну та всебічну допомогу в тому числі і щодо подальшого влаштування дитини;

- у разі, якщо виклик надійшов від сторонньої особи (сусідів, родичів тощо), а мешканці заперечують наявність правопорушень:

1) переконатися наочно про відсутність факту вчинення домашнього насильства та зафіксувати зазначене шляхом опитування усіх мешканців помешкання та прийняти від них пояснення;

2) при можливості встановити особу, яка викликала поліцію, з'ясувати всі обставини та відповідним чином зафіксувати.

3) зібрані на місці виклику матеріали про факт домашнього насильства доповісти керівництву, зареєструвати в установленому порядку для подальшого прийняття рішення згідно Законів України «Про звернення громадян», «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та «Національну поліцію» та інших нормативно-правових актів України у тому числі відомчих.

- якщо зібрані відомості не містять ознак кримінального правопорушення, в матеріалах повинен міститись відповідний запис.

По всіх встановлених фактах вчинення домашнього насильства підрозділи дільничних офіцерів поліції та ювенальної превенції у найкоротший термін але не пізніше протягом доби (а в разі необхідності та якщо учасником або свідком вказаного насильства є дитина – негайно) інформують структурний підрозділ місцевої державної адміністрації відповідальний за реалізацію державної політики щодо попередження домашнього насильства та служби у справах дітей відповідно.

2. Заходи особистої безпеки під час виклику на повідомлення про вчинення домашнього насильства

Алгоритм дій дільничного офіцера поліції після прибуття до будівлі або помешкання:

1. Доповідає диспетчеру (оперативному черговому) про прибуття на місце пригоди.

2. Проводять збір наявної інформації на місці пригоди (сусіди, перехожі, свідки тощо) стосовно суб'єктів конфлікту (кількість мешканців квартири, відносини між жителями, присутність у помешканні дітей, наявність зареєстрованої зброї, тварин тощо).

3. За необхідності викликає екіпаж патрульної поліції або ГРПП.

Дії поліцейських під час входу до приміщення та безпосередньо в ньому (квартирі):

1. Перед входом до приміщення розподілити ролі (поліцейський контакту, поліцейський прикриття та ін.) або (старший та помічник).
2. При вході в приміщення особливу увагу приділяти місцям можливого переховування правопорушника (підвал, горище, глухі кути тощо).
3. При використанні ліфтом завжди підніматися на один-два поверхи вище або нижче, ніж поверх, на який здійснюється виклик.
4. Не ставати навпроти дверей та не затримуватись у дверному отворі.
5. Не поспішати входити до приміщення (квартири), звернути увагу на ознаки можливої загрози (рухи, звуки, силует, контраст, відблиск та інше).
6. Постійно дотримуватись принципу контакт-прикриття (не втрачати візуальний контакт з «напарником»).
7. Установити суб'єктів конфлікту (правопорушник, потерпілий) та за необхідності розвести конфліктуючих по різних кімнатах.
8. Не проводити опитування учасників подій у небезпечних місцях (кухня, підвал, горище тощо).
9. Не повертатися спиною до неперевірених кімнат та не допускати неконтрольованого переміщення суб'єктів по приміщенню (квартирі).

УВАГА!

У разі виявлення в приміщенні озброєних осіб поліцейський блокує можливі шляхи виходу з будівлі (квартири) правопорушників, викликає допомогу та постійно інформують чергового про ситуацію.

Правила поведінки працівника поліції на місці домашнього насильства :

Встановлює психологічний контакт з його учасниками:

- враховує стан кожного з них;
- обирає сприятливу ситуацію і надає можливість усім зацікавленим сторонам спокійно висловитись про причини виникнення конфлікту, не перебиваючи їх;
- проводить бесіду без упередженого ставлення, критично ставлячись до отриманої інформації, уникаючи провокування таких психологічних станів, як ревності, помста, заздрість, приниження, користь тощо;
- не використовує сам прийом провокаційного характеру (наприклад, розголошення чи повідомлення окремій особі про інтимні стосунки конфліктуючих сторін).
- виступає як сторонній, не підтримуючи жодного із учасників конфлікту, але наголошуючи на своєму офіційному статусі особи, яка зобов'язана з'ясувати ситуацію і має відповідні повноваження припинити насильство у сім'ї.

Під час спілкування з правопорушником працівник поліції повинен:

- застосовувати заходи адміністративного примусу відповідно до правових норм та коли існує реальна загроза його життю та здоров'ю;

- підвищувати голос під час розмови лише для переконання правопорушника у слухності дій працівника поліції;
- розмовляти спокійно, демонструючи врівноваженість, звертатися до кривдника виключно на «Ви»;
- довести до відома кривдника, що існує Закон, представником якого у даному випадку є поліцейський, і зміст тих заходів, які до нього можуть бути застосовані;
- протидіяти спробам правопорушника зменшити відповідальність за створену ситуацію та уникнути покарання; провокувати працівників поліції на застосування до нього сили, внаслідок чого спричиняються (або він сам спричиняє собі) пошкодження.

Під час спілкування з жертвою насильства працівник поліції повинен:

- мати при собі листівки з кваліфікованим роз'ясненням щодо прав жертви, інформацію щодо можливості отримання нею допомоги, а також місцезнаходження осередків організацій, до яких можна звернутися за допомогою та підтримкою, що необхідно залишити жертві сімейного насильства для вивчення у більш спокійній обстановці.
- співбесіду з жертвою насильства проводити наодинці, завірити її у конфіденційності бесіди;
- дати знати жертві насильства, що Ви бажаєте її вислухати та маєте досвід у вирішенні подібних проблем;
- задавати прості, прямі запитання, що не містять критичних або суб'єктивних суджень і так, щоб на них можна було б дати декілька відповідей;
- не заперечувати факту насильства та не зменшувати його серйозності;
- звертати увагу на всі сигнали, що можуть свідчити про застосування насильства, наприклад, сліди побиття, ознаки переляку, жаху, тремтіння рук або навіть всього тіла, емоційна неврівноваженість, роздратування, плач, апатія;
- надати жертві моральну підтримку, застосовуючи, наприклад, такі фрази: «Насильство в сім'ї – це також злочин», «Ви не самотні, допомога – поруч», «Ви перебуваєте під захистом Закону. Ви заслуговуєте на краще поводження», «Ви можете контролювати тільки власні дії», «Усі мають право на вільне від насильства життя», «Я розумію, що Ви говорите правду».

Дії працівника поліції по ідентифікації жертви домашнє насильства в сім'ї або кривдника :

На нашу думку, справа тут не в тому, щоб визначити винного, а в тому, щоб адекватно зрозуміти феномен подружнього насильства.

Питання, хто ж насправді є жертвою жорстокості між чоловіком і дружиною стало дискусійним після публікації у 1988 році статті С. Штейнмец "Синдром побитого чоловіка". Цю статтю критикували за спробу довести, що жорстокість жінок відносно своїх чоловіків є досить поширеним

і серйозним явищем і заслуговує на те, щоб отримати новий термін "побиття чоловіка".

У дискусії не приділяється багато уваги тому, чи бувають жінки часом жорстокі з чоловіками. Однак, якщо за мету ставити розуміння механізмів шлюбної агресії, а не пошук винного і визначення провини, то такі дані не слід відкидати або занижувати. Для фахівців більш продуктивним є комплексний аналіз сімейних стосунків, динаміки стосунків у сім'ї, причин вибору ролі кривдника і жертви.

Подальші дослідження показали, що у сім'ї, як правило, не має сталим позицій жертви чи кривдника. Навіть представниця феміністського підходу до проблеми подружнього насильства Л. Вокер відзначає: "Можливо, коли ми більше знаємо про тих, хто б'є, нам їх потрібно буде розглядати як жертв. Зазвичай ті, кого я знала, вчиняли свої злочини під тягарем тяжких душевних мук".

Звісно, що насильство з боку жінок не таке поширене явище, воно застосовується, як правило, з метою самозахисту. На нашу думку, треба мати на увазі, що чоловік може переживати образу. Дослідження сімейних стосунків показують, що жінка може мати досить велику владу над чоловіком та маніпулювати ним, підтримуючи залежність від себе. Дж. Лайон відзначає: "Необхідно клінічно дослідити шлюби, щоб встановити, що деякі дружини, можливо, мають могутню владу над своїми чоловіками і маніпулюють ними, експлуатують їх, відмовляють їм у статевих контактах протягом тривалого часу і поведуться так, щоб утримувати чоловіків залежними від себе. Жінки, як правило, фізично більш слабкі; і "битва" між чоловіками та жінками в прямому розуміння цього слова набуває дещо інших форм, оскільки чоловіки можуть бити своїх дружин і фізично і емоційно, а жінки - лише емоційно". Жінка фізично слабша, але її навички словесного спілкування, зазвичай, більш досконалі, що дає їй певні переваги над чоловіком. Дж. Дешнер зазначає: "Більшість чоловіків-насильників видаються менш "підготовленими" до словесної війни, ніж їхні дружини, тому вони зазнають поразок в численних словесних конфронтаціях. Окрім того, вони стають жертвами почуття самотності, оскільки їх партнерши - жертви можуть відштовхувати їх емоційно. Насильники особливо вразливі щодо найбільш хворобливого і найболочішого з людських почуттів - ревності".

Позиція жертви та кривдника не така вже ясна у подружній взаємодії. Вірджінія Сатір описала не дві, а три ролі у класичній подружній грі: "жертва переслідувач - спаситель". Причому, "граючи" у цю гру, члени сім'ї можуть змінювати свої позиції.

Навіть при здійсненні фізичного насильства чоловік може почувати себе як жертва неконтрольованих емоцій. Позиція переслідувача в даній ситуації може комбінуватись з позицією жертви сімейної образи, що не в змозі відстояти себе через невміння висловитися. Мета такого фокусу уваги не в тому, щоб перекласти відповідальність за жорстокість на жінку чи

зменшити відповідальність кривдника за скоєне, а в тому, щоб правильно зрозуміти механізми, об'єктивно оцінити їх і визначити стратегію допомоги. Обережне дослідження історії подружньої пари, в якій присутнє насильство, може висвітлити той факт, що обидві сторони були причетними до накопичення злості, ставали більш словесно агресивними, в той час, коли одна зі сторін виявляла все більшу схильність ще й до фізичного насильства. Такий підхід показує кожного партнера як у ролі жертви, так і в ролі насильника. Мета такого підходу полягає не в тому, щоб зменшити відповідальність кожного з партнерів за скоєний вчинок, а в тому, щоб у результаті - отримати співпрацю обох сторін, що скоріше призведе до зникнення насильства.

У зазначених випадках обох членів подружжя (а можливо і всіх членів сім'ї) потрібно скеровувати до закладів, де проводяться сімейні консультації.

Поведінка працівника поліції у випадку, якщо винуватець перебуває у стані алкогольного сп'яніння.

Працівнику поліції слід усвідомлювати: застосування певних дій по відношенню до винуватця насильства необхідно не тому, що той перебуває у нетверезому стані (будь-хто може бути у нетверезому стані в себе вдома), а тому, що в нетверезому стані він поводить себе агресивно щодо інших членів сім'ї, створюючи тимсамим небезпеку для їхнього життя, здоров'я або майна.

Працівник поліції який здійснює втручання щодо осіб у нетверезому стані, повинен:

- діяти рішуче і впевнено.
- не реагувати на зачіпки, образи, лайку, погрози, спроби шантажу, підкупу.
- дотримуватися правил безпеки, пам'ятаючи, що особи у нетверезому стані не контролюють своєї поведінки.
- не забувати про принцип обмеження довіри до затриманого, беручи до уваги непередбачуваність поведінки осіб у нетверезому стані, навіть спокійних на вигляд.
- застосовувати короткі, чіткі розпорядження.
- поводитися стримано навіть тоді, коли чує образливі слова на свою адресу з боку затриманого або інших учасників конфлікту чи свідків.
- постійно пам'ятати, що особа у нетверезому стані не володіє своєю поведінкою, а інші люди, в свою чергу, можуть не усвідомлювати загрози.
- пам'ятати, що нетверезий стан кривдника не зменшує його провини, а навпаки, збільшує її.

Працівник поліції, який здійснює втручання щодо осіб в нетверезому стані, не повинен:

- дозволяти провокувати себе, втягувати в дискусію;
- самому провокувати та посилювати агресію винуватця;
- словами або діями ображати, висміювати особу в нетверезому стані;

- пропонувати йому піти спати, вийти прогулятися, брати обіцянку, що той не буде більше так поводитися.

П'яний кривдник охоче погоджується на таку пропозицію, а коли представники правоохоронних органів підуть, він розпочне розправу. Те, що жертва вдруге не викликає правоохоронців, свідчить не про те, що вона перебуває у безпеці, а тільки про те, що вона перестала вірити у дієвість їхньої допомоги. Відмова від втручання стає сигналом для винуватця. Він вважає, що його дії можна виправдати, а поліцейських легко позбутися, скориставшись брехнею.

Якщо кривдник, незважаючи на усі перестороги, не змінить своєї поведінки, необхідно негайно застосувати усі санкції, про які його було попереджено раніше. Інакше почуття безкарності у кривдника посилюється, і домашнє насильство може зростати.

Поведінку винуватця домашнього насильства, який перебуває на свободі і має змогу контактувати з жертвами, потрібно систематично контролювати, він постійно має перебувати у полі зору правоохоронних органів.

Організація необхідної медичної допомоги жертвам насильства у сім'ї

Медична допомога жертвам насильства розподіляється на первинну та спеціалізовану.

Первинна медична допомога надається жертві насильства, якщо вона у процесі скоєння щодо неї насильницьких дій отримала будь-які пошкодження та травми.

Дії працівника поліції у таких випадках нічим не відрізняються від дій у випадках отримання потерпілими пошкоджень та травм ненасильницького походження. Щодо спеціалізованої допомоги жертв домашнього насильства в сім'ї - її організацію та функціонування передбачає Закон України "Про запобігання та протидію домашньому насильству".

У поданій редакції наступної статті (ст. 9) мова йде вже про медичні заклади, а саме - центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї, які створюються відповідно до наказу МОЗ України від 23.01.2004 р. № 38, починаючи з жовтня 2004 року.

П. 1 даної статті говорить, що центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї створюються відповідно до законодавства, їх створення регламентується саме як закладів охорони здоров'я, таким чином, це лікувально-профілактичні заклади в структурі Міністерства охорони здоров'я України.

У п. 2 зазначено, що до цих центрів поміщаються жертви насильства в сім'ї (за їхньої згоди або на їх прохання). Відповідно до Закону, направляти до центрів осіб, які зазнали насильства в сім'ї, можуть як представники спеціально уповноваженого органу виконавчої влади, так і служб дільничних офіцерів поліції та ювенальної превенції (ст.ст. 5, 6), а також працівники кризових центрів у межах організації надання медичної допомоги (ст. 8), не

заперечується також можливість самостійного звернення жертви за медичною допомогою. Оскільки більшість звернень передбачається з ініціативи немедичних працівників, цілком логічним є вирішення питання щодо госпіталізації жертв насильства та призначення їм лікувальних і реабілітаційних заходів на підставі рішення медичної комісії центру, що й передбачається п.п. 2, 3 ст. 9. Зазначається, що щодо неповнолітніх членів сім'ї необхідна згода одного з батьків, усиновителів, опікунів чи піклувальників або органу опіки і піклування. Пацієнти перебувають у центрах медико-соціальної реабілітації упродовж терміну, необхідного для лікування та психосоціальної реабілітації. За бажанням вони можуть пройти курс лікування та реабілітації амбулаторно.

У п. 4 наведено функціональні обов'язки працівників центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї. Вони мають надавати жертвам насильства в сім'ї первинну медико-санітарну і психологічну допомогу, окремі види психіатричної допомоги на підставах та в порядку, передбачених Законом України "Про психіатричну допомогу", іншими законами;

- за необхідності направляють жертв домашнього насильства для відповідного подальшого лікування;
- організовують надання їм юридичних консультацій;
- повідомляють про вчинення насильства в сім'ї службу дільничних офіцерів поліції або ювенальної превенції;
- надають інформацію з питань попередження насильства в сім'ї на запит уповноважених органів.

Тактика розмови із потерпілою та агресором

Методика опитування членів сім'ї, в якій вчинене насильство, містить універсальні правила проведення інтерв'ю з учасниками ситуації сімейного насильства.

Спілкування з особою, яка вчинила насильство, та з його жертвою важливо проводити окремо з двох причин. По-перше, це підвищує вірогідність того, що жертва вільніше почуватиметься, розповідаючи про те, що сталося. Жертву може лякати вірогідність помсти з боку кривдника за розповідь про те, що сталося. По-друге, кривднику буде складніше вигадати історію, яка спростовує розповідь жертви, якщо він не чутиме її бесіду зі співробітниками поліції.

Для співробітників поліції існує чимало способів, які дозволяють полегшити спілкування з жертвою насильства та краще встановити обставини справи. Окрім того, представник патрульної служби може бути першою дієвою особою правової системи, до якої звертається жертва насильства. Той спосіб, в який проводиться бесіда, може мати суттєвий вплив на її ставлення до правової системи.

Під час спілкування з жертвою сімейного насильства важливо показати їй свою увагу та розуміння. Тембр голосу, зоровий контакт та слова мають передавати співчуття. Працівники поліції повинні уникати критики та

припущень про те, хто хороший, а хто поганий. Дайте можливість жертві насильства розповісти свою версію, не ставлячи роз'яснювальних питань.

Часто особи, які зазнали насильства, прагнуть надати багато інформації, яка не стосується поліції. Наприклад, жінка може сказати: «Він побив мене сьогодні, тому що п'ять років ми сперечаємося про його небажання їхати до моєї сестри в інше місто». Працівникам поліції слід дати жертві можливість виговоритися, а потім розпитувати про інцидент. Слід також усвідомлювати та приділяти увагу роздратованості жертви, її страху чи занепокоєнням. Вона може бути засмучена, може плакати, тремтіти чи кричати; вона також може бути роздратована або гніватися на свого кривдника. Працівнику поліції доцільно сказати: «Я можу зрозуміти, чому Ви так засмучені». Важливо запевнити жертву у тому, що їй нададуть допомогу, і що її ніхто не звинувачує у насильстві.

Особі, яка зазнала насильства в сім'ї, може бути важко чітко висловлюватися, вона може повільно відповідати на питання, уникати зорового контакту. Вона може чітко не пам'ятати увесь інцидент. Особисті поради жертві не вирішать комплексну та складну ситуацію. Працівникам поліції важливо намагатися якомога точніше занотувувати показання жертви. Ці покази братимуться до уваги при вирішенні питання про відповідальність кривдника. Часто доцільно занотувувати показання жертви її власними словами.

Слід підкреслити, що існує чимало соціальних, економічних та культурних причин, чому жертва вирішує не припиняти стосунки, що супроводжуються насильством. Наприклад, найнебезпечніший момент для жінки, яка зазнала насильства, настає при її спробі піти від чоловіка чи скористатися можливостями системи протидії насильству в сім'ї для захисту від такого насильства. Вона може відмовитися від співробітництва з працівниками поліції, навіть коли вона сама звернулася до поліції, якщо, на її думку, співробітництво представлятиме загрозу для неї чи для дітей.

Іноді важко проводити бесіди з дітьми, краще спілкуватися з дитиною окремо від батьків. Спілкування з дитиною окремо від батьків підвищує вірогідність того, що дитина розповість співробітнику поліції про свої страхи. Якщо бесіда з дитиною проводиться у присутності батьків, є ризик того, що дитина скаже те, що, на її думку, батьки прагнуть почути від неї. Важливо спілкуватися з дитиною у комфортному для неї середовищі. Співробітнику поліції необхідно вийти на рівень дитини. Для цього можна сісти, щоб не виглядати загрозливим для дитини.

Розпочинати спілкування можна з питань, які не становлять загрози для дитини. Співробітники поліції повинні задавати відкриті питання. Такі питання як: «Чи бив батько матір?» можуть вказати дитині на те, що співробітник поліції хоче почути певну відповідь. Співробітникам поліції слід також усвідомлювати схильність дитини до відчуття відповідальності чи провини за те, що сталося. Працівник поліції має переконати дитину у тому, що вона не робить нічого поганого. Співробітнику поліції доцільно сказати: «Ми хочемо допомогти твоїй родині, і нам дуже потрібна твоя допомога». У

дитині не повинно виникати відчуття, що вона поступає неправильно, розповідаючи поліції про те, що сталося.

3. Проведення опитування та допиту дитини, застосування методики «зелена кімната».

По своїй суті терміни «опитування» та «допит» є тотожними поняттями та мають на меті отримання від особи певну інформацію, що стосується суті справи. У національному законодавстві використовуються обидва терміни. Переважно термін «допит» зустрічається в процесуальних кодексах (наприклад, КПК України, ЦПК України), термін «опитування» зустрічається в міжнародних документах та деяких законах (наприклад, Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність»).

Опитування дитини вимагає від особи, яка його проводить, знання не тільки законодавства, а також знання вікових та індивідуальних особливостей дитини, індивідуального підходу, досконалої та ретельної підготовки, що включає в себе: вивчення матеріалів справи, ознайомлення з всебічними даними про дитину, складання плану опитування, залучення спеціалістів, правильного вибору тактики опитування та місця проведення допиту.

Дитина може бути опитана поліцейським (ювенальним інспектором) різного віку та в різних ситуаціях під час будь-якого контакту. Як правило така дія, як опитування має наслідок – складання та підписання документу, в якому відтворюється все, що сказала дитина. В інших ситуаціях опитування дитини, від неї можуть бути відібрані пояснення за наявності її згоди та здатності в силу свого віку та індивідуальних особливостей висловлювати свою думку.

Варто знати! Сімейний кодекс містить прогресивну ст. 171, положення якої наближають національне законодавство до міжнародних та регіональних стандартів. Міжнародні та європейські стандарти зобов'язують Україну забезпечити дитині, право вільно висловлювати свої погляди з усіх питань, що стосуються її, і цим поглядам має приділятися належна увага. З цією метою дитині надається право бути заслуханою під час будь-якого судового чи адміністративного розгляду, що стосується дитини, безпосередньо або через представника у порядку, передбаченому процесуальним нормами національного законодавства.

Стаття 35¹

Опитування дитини

1. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення:

- а) проведення опитувань дитини без необґрунтованої затримки, відразу після повідомлення фактів компетентним органам;*
- б) проведення опитувань дитини, якщо це необхідно, у спеціально обладнаному та прилаштованому для цих цілей приміщенні;*
- с) проведення опитувань дитини особою, спеціально підготовленою для цих цілей;*
- д) проведення всіх опитувань дитини одними й тими самими особами, якщо це можливо та де це доцільно;*
- е) якомога меншої кількості опитувань і настільки, наскільки це є вкрай необхідним для цілей кримінального провадження;*
- ф) можливості супроводження дитини її законним представником або, де це доцільно, дорослим, якого вона сама вибирає, якщо стосовно цієї особи не буде винесено мотивованого рішення про інше.*

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення можливості запису на відеоплівку опитування жертви або, де це доцільно, свідка дитини та прийняття таких відеосвідчень як доказу в суді згідно з нормами її національного законодавства.

3. Якщо вік жертви не встановлено та є підстави вважати, що жертва є дитиною, то заходи, передбачені в пунктах 1 та 2 цієї статті, застосовуються до неї доти, доки тривають перевірки її віку.

Методика «зелена кімната»

Для початку розглянемо що являє собою «зелена кімната»²

«Зелена кімната» призначена для роботи з дітьми, які постраждали внаслідок злочину чи стали свідками сексуального насильства або експлуатації, інших злочинів, або такими, які підозрюються в скоєнні злочинів, за допомогою спеціальних методик, дружніх до дитини.

«Зелена кімната» – це спеціально організована система заходів, що має на меті забезпечити законність, гуманність та ефективність кожного рішення щодо дитини, яка потрапила у конфлікт із законом чи перебуває у контакті із законом.

Основна мета проведення опитування в такій кімнаті – запобігання повторній травматизації психіки дитини в ході слідчих та процесуальних дій за допомогою спеціальних методик та створення психологічно комфортної атмосфери, так і технічного оснащення, що дозволяє коректно вести відеозапис допиту та в подальшому використовувати його для ведення слідства без здійснення повторних допитів. Організація роботи здійснюється на основі індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її вікових та психологічних особливостей.

«Зелена кімната» допомагає дітям відчувати домашню атмосферу, сприяє довірливому спілкуванню з дорослими. Система роботи в «зелених кімнатах» враховує вікові та психологічні особливості як тих дітей, котрі перебувають у конфлікті (скоїли правопорушення або злочини), так і тих, що є в контакті із

законом (стали жертвами або свідками злочину чи правопорушення). Для цих дітей необхідні особливі, порівняно із дорослими, юридичні процедури, соціальний супровід, психологічна допомога та реабілітаційні послуги. Саме такі процедури мають здійснюватися в спеціально обладнаних приміщеннях. Врахування потреб вищезазначених груп дітей є свідченням гуманності держави, виявом її соціального та правового характеру, спрямованості на допомогу та врахування потреб та інтересів кожної дитини.

Головною метою створення і функціонування «зеленої кімнати» для дітей є соціальний і правовий захист дітей, виявлення та документування злочинної діяльності, спрямованої на дітей чи за участю дітей. «Зелена кімната» може також використовуватися для проведення заходів щодо психологічної профілактики та корекції відхилень у поведінці дітей, виявлення та усунення причин і умов, що сприяють учиненню дітьми злочинів і правопорушень.

Організація роботи здійснюється на основі індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її вікових та психофізіологічних особливостей. Якщо співробітник поліції вважає, що підліток потребує додаткової допомоги, то запрошується відповідний фахівець – психолог або педагог. У разі виявлення факторів, які негативно впливають на поведінку дитини, фахівцями вносяться пропозиції щодо їх усунення та рекомендації стосовно проведення подальшої профілактичної чи психологічної роботи.

«Зелена кімната» допомагає дітям відчувати затишну, доброзичливу атмосферу, сприяє відкритому/довірливому спілкуванню/діалогу з дорослими. Як засвідчує досвід, діти в таких кімнатах краще ідуть на контакт.

Основними завданнями «зелених кімнат» є:

- збір доказового матеріалу про злочин чи правопорушення, в яких дитина стала жертвою чи свідком злочину або правопорушником;
- робота з адаптації дитини після скоєння над нею насильства;
- поновлення психоемоційного статусу дитини, яка перебуває в стресовому стані внаслідок конфліктної, аварійної чи іншої екстремальної ситуації;
- блокування гострих стресових реакцій у дитини;
- попередження психоемоційного навантаження у дитини, пом'якшення впливу психотравмуючих ситуацій та психофізичних навантажень;
- усунення фізичного дискомфорту та емоційної напруги, нормалізація процесу життєдіяльності;
- короткотермінова чи довготермінова психокорекція;
- психологічна допомога особам, схильним до різних видів залежностей;
- психологічні консультації з рекорегування взаємовідносин в родині, навчальних закладах, у дитячому колективі;
- попередження, профілактика, корекція негативних наслідків відхилення в поведінці та психологічної деформації дітей, схильних до скоєння правопорушень і злочинів;

- допомога дитині зрозуміти й усвідомити причини її поганого пристосування до реальності, і надання допомоги в адаптації та побудові більш реалістичної комунікації.

Категорії дітей, з якими працюють у «зелених кімнатах». Врахування багатфункціональності та численності основних завдань «зелених кімнат», їх можливостей в роботі з надання неповнолітнім необхідної допомоги та підтримки щодо поновлення їхніх прав та захист найкращих інтересів дітей, дає підстави для визначення основних категорій дітей, з якими слід працювати в «зелених кімнатах». Це наступні категорії:

- діти, що потрапили в кризову ситуацію;
- діти, які стали жертвою насильства: фізичного, сексуального, психологічного, економічного;
- діти, які постраждали від торгівлі людьми;
- діти, які стали жертвою чи свідком злочину;
- діти з відхиленням в поведінці;
- діти, які вчинили злочин чи правопорушення;
- діти з неблагополучних родин;
- бездоглядні діти; діти, які займаються жебрацтвом або бродяжництвом;
- діти, що перебувають на профілактичних обліках (звільнені з місць позбавлення волі; які повернулись із загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації; засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі; обвинувачені у вчиненні злочинів і не взяті під варту в період досудового слідства; що вчинили суспільно-небезпечні діяння до досягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність; звільнені від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру);
- діти, які систематично покидають навчально-виховні заклади; діти, віком до 18 років, які систематично залишають сім'ю, а також діти, покинуті батьками та опікунами;
- діти, які систематично вживають спиртні напої або практикують немедичне вживання наркотичних засобів;

У «зелених кімнатах» не можуть знаходитись діти:

- у стані алкогольного, наркотичного та іншого сп'яніння;
- психічно хворі із вираженими симптомами захворювання.

Методика «Зелена кімната» – методика проведення інтерв'ювання дитини, яка потерпіла або стала свідком злочину, в умовах, що мінімізують та не допускають повторної травматизації психіки дитини, з урахуванням її індивідуально-психологічних та психофізіологічних властивостей.

Вимоги до особи, яка здійснює опитування дитини:

- урахування рівня розвитку та можливостей дитини (запитання, що адресуються дитині, мають ставитися з урахуванням її мовних можливостей, а також знань і досвіду);

- гнучкість (не дотримуватися жорстких сценаріїв, а враховувати індивідуальні особливості дитини – темп її роботи, процес мислення й розуміння світу);

- об'єктивність (необхідність нейтрального ставлення особи, яка веде опитування, уникання тенденційності, що може проявлятися свідомо чи несвідомо у голосі, міміці, позі тіла або запитаннях, які містять вказівку щодо відповідей або їхню оцінку);

- емпатія (допомога дитині впоратися зі страхом, пов'язаним із раніше пережитим негативним досвідом та з ситуацією опитування);

- знання в галузі психології розвитку й клінічної психології дитини;

- знання технік опитування цієї категорії свідків;

- рівень теоретичної підготовки;

- досвід і природні схильності до встановлення контакту з дитиною;

- особистісні риси (наприклад, емпатичність, терплячість тощо).

! Діти дошкільного та молодшого шкільного віку без впливу дорослої особи не можуть вигадати ситуації сексуального насильства через відсутність необхідного життєвого досвіду.

! Необхідно поговорити з батьками або опікунами малолітнього свідка чи потерпілого про його потреби й переживання, пов'язані з участю в процесуальній дії, та переконати їх у небажаному впливі близької особи на цінність показань і на досвід самої дитини.

! Діти-свідки повинні сприйматися не лише як джерело доказів, але і як люди, які спантеличені, залякані і зазнали значної шкоди, а також є особливо безпорадними і вразливими.

! Заздалегідь запланувати спосіб документування опитування дитини-свідка чи потерпілого.

! Перш ніж приступити до опитування, поясніть дитині, чому і яким чином розмова з нею буде документуватися.

! Документувати необхідно як вербальну, так і невербальну інформацію.

! Питання і відповіді дитини, що стосуються найсуттєвіших і найважчих тем, слід занотувати дослівно.

! Особа, яка складає протокол допиту дитини, повинна робити це таким чином, щоб не заважати процесу опитування.

План практичного заняття (навчальні питання):

1. Вирішення ситуаційних завдань.
2. Вирішення та обговорення тестових завдань.
3. Нормативно-правове забезпечення профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей.

4. Вирішення ситуативних завдань.
5. Актуальні питання профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей.

Ситуаційне завдання 1

Працівником поліції на залізничному вокзалі міста Києва була виявлена малолітня особа, яка залишилась без догляду батьків і могла повідомити, що приїхала з батьками від бабусі і проживає у місті Вишгороді Київської області.

Завдання. Поняття малолітня особа?

Як повинен діяти працівник поліції у даній ситуації?

Чи має право працівник поліції затримати та доставити дитину до відділку поліції для встановлення особи?

Який державний орган у першу чергу необхідно повідомити про знайдену дитину?

Ситуаційне завдання 2

Працівник поліції підійшов до компанії людей, які розпивали спиртні напої. При цьому він звернув увагу на нетверезу матір, біля якої знаходилась колиска з новонародженою дитиною.

Завдання. Які дії поліцейського?

Що робити з маленькою дитиною?

Чи можна поліцейському її самотійно нагодувати?

Яка відповідальність батьків?

Ситуаційне завдання 3

Хлопець 13 років був затриманий працівниками поліції на місці вчинення злочину, а саме крадіжки гаманця у жінки похилого віку. При цьому поводить себе зухвало, вживає нецензурні слова, намагався втекти, поліцейському розірвав куртку.

Завдання. Чи можливе застосування зброї для його затримання?

Чи можливе застосування наручників до затриманого підлітка?

Чи можливе фізичне реагування на його поведінку?

Чи може поверхневий огляд підлітка провести жінка поліцейська?

Якщо необхідно терміново опитати підлітка, чи можливо це зробити без присутності батьків чи опікунів?

Ситуаційне завдання 4

Громадяни знайшли на вулиці неохайно одягнену безпритульну дитину і зателефонували до поліції.

Завдання. Які дії поліцейського?

Ситуаційне завдання 5

Учень шостого класу знаходячись у загальноосвітньому навчальному закладі, постійно порушує дисципліну як у школі та і в класі, веде себе

агресивно до своїх однокласників, штовхається та б'ється, забирає у дітей речі та час від часу прогулює уроки.

Завдання: Які заходи профілактичного характеру необхідно вжити працівникові поліції щодо дитини?

Чи необхідно проводити роз'яснювальну роботу серед батьків?

Встановлення чинників такої поведінки дитини та їх усунення можуть змінити ситуацію?

Чи береться на профілактичний облік дитина?

Ситуаційне завдання 6

Неповнолітній десятикласник палить разом з вчителем фізкультури на розі школи.

Завдання: Дії поліцейського?

Ситуаційне завдання 7

Школяр Андрій повідомив поліцейському, про те що в школі група старшокласників постійно принижують його друга Миколу, знущаються, застосовують силу. Все це відбувається в шкільному туалеті (шкільний булінг). Про це діти неодноразово повідомляли класному керівникові, але знущання продовжуються. Микола неодноразово говорив про наміри покінчити життя самогубством.

Завдання: Дії працівника поліції?

Яку відповідальність можуть понести кривдники?

Чи необхідно залучати до конфлікту батьків?

Директора школи?

Ситуаційне завдання 8

З виховної установи звільнився по закінченню строку відбування покарання неповнолітній Миронов Віктор Антонович, (на момент звільнення 15 років.), Мати неповнолітнього, яка була раніше судима за вчинення квартирних крадіжок, в даний час працює диспетчером в таксі, за місцем роботи характеризується позитивно.

Миронов до засудження вживав наркотики з групою осіб, до складу якої входило 6 чоловік і вчиняв з ними квартирні крадіжки. В даний час із числа осіб, що входили в групу: 4 особи відбувають покарання; 2 особи померли від передозування наркотиків.

Завдання: Які профілактичні заходи необхідно вжити до Миронова В.?

Чи є підстави після звільнення з місця позбавлення волі ставити неповнолітнього на профілактичний облік?

Ситуаційне завдання 9

Під час патрулювання працівниками поліції було знайдено малолітнього безпритульного Романа 4-х років, який жебракував і не міг нічого повідомити про своїх батьків і місце проживання.

Завдання: Якими повинні бути подальші дії працівників поліції по влаштуванню знайденого малолітнього?

Висновки

Домашнє насильство є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини. У більшості випадків протиправні дії проти когось із членів родини супроводжуються актами агресії, приниження та жорстокої поведінки. Подібні дії з боку насильника приводять до негативного фізичного, психічного та соціального стану здоров'я постраждалої особи чи кількох осіб, членів цієї родини. Як правило, найбільше страждають від сімейного насильства жінки, діти та люди похилого віку, хоча про останню категорію йдеться дуже мало.

Домашнє насильство щодо дитини – будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування будь-якого члена сім'ї по відношенню до дитини, що порушують права і свободи дитини, наносять їй моральну шкоду, шкоду фізичному чи психічному здоров'ю.

Жорстоке поводження з дитиною – будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною в сім'ї або поза нею, у тому числі:

- втягнення дитини в заняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства;
- примушування дітей до участі у створенні творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм або інших предметів порнографічного характеру;
- ситуації, за яких дитина стала свідком кримінального правопорушення, внаслідок чого існує загроза її життю або здоров'ю;
- статеві зносини та розпусні дії з дитиною з використанням: примусу, сили, погрози, довіри, авторитету чи впливу на дитину, особливо вразливої для дитини ситуації, зокрема з причини розумової чи фізичної неспроможності або залежного середовища, у тому числі в сім'ї;
- будь-які незаконні угоди щодо дитини, зокрема: вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини.

Забезпечення найкращих інтересів дитини – комплекс заходів, спрямованих на захист прав та забезпечення повноцінного життя, виховання і розвитку дитини.

Відповідно до законодавства України, поліцейський (працівник ювенальної превенції) здійснює наступні заходи щодо попередження насильства в сім'ї відносно дітей:

- виявляє причини і умови, що сприяють проявам насильства в сім'ї відносно дитини, вживає у межах своїх повноважень заходів щодо їх усунення;

- бере на алфавітно-довідковий облік дорослих осіб, схильних до вчинення насильства в сім'ї відносно дитини;

- приймає та розглядає у межах своїх повноважень, визначених законом, заяви і повідомлення про насильство в сім'ї відносно дітей або про реальну загрозу його вчинення;

- вживає відповідних заходів щодо припинення насильства в сім'ї відносно дитини, а також дій членів сім'ї, що направлені на виконання реальної загрози вчинення насильства в сім'ї відносно дитини;

- повідомляє дитині та її законному представникові (за умови відсутності в його діях протиправних дій відносно дитини) про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися для захисту дитини;

- взаємодіє із спеціально уповноваженими органами виконавчої влади з питань попередження насильства в сім'ї, з органами опіки і піклування та спеціалізованими установами для осіб, які вчинили насильство в сім'ї, та жертв такого насильства у питаннях попередження насильства в сім'ї відносно дитини;

- надає інформацію з питань попередження насильства в сім'ї відносно дитини на запит уповноважених органів.

При виявленні фактів жорстокого поводження з дитиною поліцейський повинен:

- прийняти заяву або скласти протокол усної заяви від дитини, а в разі недосягнення нею 16-річного віку - від батьків, законних представників або іншої дорослої особи, не причетної до вчинення насильства над дитиною;

- у разі неможливості подання заяви скласти рапорт про виявлений факт жорстокого поводження з дитиною;

- ужити заходів щодо внесення інформації до журналу Єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;

- у разі якщо життя та здоров'ю дитини загрожує небезпека, працівник поліції разом зі службою у справах дітей уживає заходів з дотриманням вимог законодавства щодо термінового вилучення дитини із сім'ї (закладу) та подальшого влаштування дитини.

У заяві, протоколі або рапорті ювенальний інспектор зазначає прізвище, ім'я та по батькові, місце проживання постраждалої від насильства дитини, інформацію про особу, яка вчинила насильство, час і місце його вчинення, умисні дії фізичного спрямування, інші обставини вчинення насильства або реальної загрози його вчинення. Після отримання заяви, складання протоколу усної заяви або рапорту про факт жорстокого поводження з дитиною поліцейський за наявності ознак кримінального правопорушення негайно інформує керівника органу досудового розслідування для його попередньої кваліфікації та внесення інформації до ЄРДР.

Про отримання заяви чи повідомлення щодо жорстокого поводження з дитиною, вчинення насильства в сім'ї над дитиною ювенальний інспектор протягом трьох днів інформує відповідне управління (відділ) у справах сім'ї, молоді та спорту, а також службу у справах дітей місцевих органів

виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Варто зауважити, що відповідно до Наказу Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення, ювенальний інспектор має повідомити службу у справах дітей про випадок жорстокого поводження відносно дитини протягом доби.

Координатором заходів щодо захисту дітей від жорстокого поводження з ними або загрози його вчинення є служба у справах дітей.

Якщо у зверненні (повідомленні) вбачається ознака кримінального правопорушення чи загроза щодо його вчинення, інформація терміново після її отримання передається до органу поліції для вжиття відповідних заходів.

У разі необхідності суб'єкти організовують надання невідкладної медичної (викликають швидку допомогу), психологічної та інших видів допомоги дитині, яка постраждала від жорстокого поводження.

Усі суб'єкти в межах компетенції долучаються до вжиття невідкладних заходів з ліквідації наслідків жорстокого поводження з дитиною або загрози його вчинення.

У разі загрози вчинення жорстокого поводження з дитиною суб'єкти забезпечують ужиття необхідних заходів щодо її усунення.

Служби у справах дітей:

- здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;
- ведуть облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з жорстоким поводженням з ними або загрозою щодо його вчинення;
- координують діяльність суб'єктів при вирішенні питань соціального захисту дітей, які постраждали від жорстокого поводження;
- забезпечують надання необхідної допомоги дитині, яка постраждала від жорстокого поводження, у взаємодії з іншими суб'єктами та з урахуванням найкращих інтересів дитини;
- направляють дитину до закладів охорони здоров'я для обстеження стану її здоров'я, надання дитині необхідної медичної допомоги, у тому числі лікування в стаціонарі, та документування фактів жорстокого поводження з нею;
- у разі необхідності представляють (у тому числі в судах) інтереси дітей, які постраждали від жорстокого поводження або стосовно яких існує загроза його вчинення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – додаток до № 51. – ст.1122. (зі змінами та доповненнями).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Урядовий кур'єр від 06.06.2012. – 2012. – № 99.
4. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256 (зі змінами та доповненнями).
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650 (зі змінами та доповненнями).
6. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс] / Веб-сайт Верховної Ради України. – 2015. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/580-19>
7. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р. № 877-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст.389.
8. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 44. – ст.2041.
9. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 01.12.1994 р. № 264 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 52. – Ст. 455. (зі змінами та доповненнями).
10. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс]: Закон України від 23.02.2006 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» [Електронний ресурс]: Закон України від 23.12.2015 року № 901-VIII / Веб-сайт Верховної Ради України. – 2015. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху: Закон України від 14.07.2015 р. № 596-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 39. – ст. 372.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності Національної поліції: Закон України від 10.11.2015 р. № 766-VIII // Урядовий кур'єр від 10.12.2015– 2015. – № 231.
14. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р., № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1.

15. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 р. № 2806-IV // Відомості Верховної Ради – 2005. – №48 – Ст. 483.

16. Про дорожній рух: Закон України від 30.06.1993 р. № 3353-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 31. – Ст. 338. (зі змінами та доповненнями).

17. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII // Голос України від 25.10.2014 – № 206 (зі змінами та доповненнями).

18. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22 червня 2000 року № 1835-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 40. – Ст. 338.

19. Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306 // Офіційний вісник України. – 2001. – №41. – стор.38. – Ст.1852 (зі змінами).

20. Про дотримання правоохоронними органами України конституційних гарантій та законності в забезпеченні прав і свобод людини: постанова Верховної Ради України № 1592-III від 23.03.2000 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 45. – Ст. 93.

21. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції [Електронний ресурс]: наказ МВС України від 06.11.2015 р. № 1376 // Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE27943.html

22. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : Наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1408->

23. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі: наказ МВС України та Державного департаменту з питань виконання покарань від 04 лист. 2003 р. №1313/203 // Офіційний вісник України. – 2004 р. – № 2. – Т. 2. – С. 700. – Ст. 103.

24. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : Наказ МВС України від 21.08.1998 № 622 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

25. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва та ремонту вогнепальної зброї невійськового призначення і боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду,

торгівлі вогнепальною зброєю невійськового призначення та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів на секунду; виробництва спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, індивідуального захисту, активної оборони та їх продажу // постанова Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 № 1000 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1000-2015-%D0%BF>

26. Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони громадського порядку Національної гвардії України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 16.06.2014 р. № 567 // Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0729-14>

27. Про затвердження Положення про дозвільну систему : постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовт. 1992 р. № 576 // Зібрання законодавства України. Офіційне видання. Т.5. – К. : Вид. Дім «Ін ЮРЕ», 2000. – 86 с.

28. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 878 // Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248608057>

29. Про затвердження Положення про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 877 // Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>.

30. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. № 1363 // Урядовий кур'єр від 18.01.2012 р. – № 9.

31. Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування : указ Президента України від 7.02.2008 р. № 109 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

32. Про утворення територіальних органів з надання сервісних послуг Міністерства внутрішніх справ : постанова Кабінету Міністрів України; Перелік від 28.10.2015 № 889 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-2015-%D0%BF>

33. Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 р. № 730 // Урядовий кур'єр від 24.09.2015 р. – № 176.

Основна

1. Адміністративна діяльність органів поліції України: підручник / за

заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В.В. Сокурєнко; [О.І. Безпалова, О.В. Джафарова, В.А. Троян та ін.; передм. В.В. Сокурєнко]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків : ХНУВС, 2017. - 432 с.

2. Адміністративна діяльність поліції. Підручник / В.В. Серєда, М.П. Гурковський, Ю.С. Назар та ін.; за заг. ред. В.В. Серєди. - Львів: ЛьвДУВС, 2017. - 776 с.

3. Адміністративне право України: підручник / В.В. Серєда, Ю.С. Назар, С.С. Гнатюк та ін.; за заг. ред. д.ю.н. В.В. Серєди. - Львів: ЛьвДУВС, 2018. - 504 с.

4. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : [підруч.] / за заг. ред. академіка НАПрН України О.М. Бандурки. - Х. : Золота миля, 2011. - 584 с.

5. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручн. / за заг. ред. Рябченко О.П. - Х. : Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. - 256 с.

6. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ: загальна частина: Підручник. Видання друге / за ред. В.В. Ковалєнка, Ю.І. Римарєнко, В.І. Олєфір - К.: «Дирєкт Лайн», 2012. - 816 с.

7. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Навчальний посібник. Видання друге, доопрацьованє / За заг. ред. Моїсєєва Є.М., / Олєфір В.І., Константінов С.Ф., Лошицький М.В. та ін. - К.: Вид-во ТОВ «НВП «ІНТЕРСЕРВІС» - 2010. - 428 с.

8. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ у питаннях та відповідях. Навчальний посібник. - К.: ПП «Дирєкт Лайн», 2012. - 224 с.

9. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правовє забезпечєння реалізації та захисту / [В. Б. Авер'янов, М. А. Бояринцева, І. А. Кресіна, Д. М. Лук'янець та ін.]; за заг. ред. В. Б. Авер'янова. - К. : Наук. думка, 2007. - 587 с.

10. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право) : навч. посіб. / В.К. Колпаков. - К.: Юринком Інтер, 2008. - 256 с.

Додаткова

11. Гусаров С.М. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ : моногр. / С. М. Гусаров. - К. : КНУВС, 2009. - 323 с.

12. Кобзар О. Ф. Поліцейська діяльність в Україні : адміністративно-правовий аспект : монографія / О.Ф. Кобзар. Харків: А.М. Панов, 2015. 314 с.

13. Куліш А.М. Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної системи України : монографія / А. М. Куліш. - Ч. 1. - Суми, 2007. - 482 с.

14. Лучєнко Д.В. Місце контролю в системі адміністративно-правових форм діяльності // Проблеми законності. - 2006. Вип. 82. - С. 101-103.

15. Собакарь А.О. Державний контроль за безпекою руху транспортних

засобів в Україні : проблеми теорії і практики : монографія / А.О. Собакаръ. – Донецьк: ДЮІ МВС України, 2011. – 488 с.

16. Ярмачі Х.П. Адміністративно-наглядова діяльність поліції в Україні : моногр. / Х.П. Ярмачі. – О. : Юрид. л-ра, 2006. – 336 с.